

Motion – Särskilt stöd för hemmasittande barn och unga

Motion den 16 september 2019 av Khashayar Farmanbar med flera (S).

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens verksamhetsutskott förslår kommunstyrelsen besluta följande.

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande.

Kommunfullmäktige noterar att det redan åligger huvudmän och hemkommun att vidta insatser och åtgärder för att tillse att elever fullgör sin skolplikt där samverkan ingår. Detta arbete är prioriterat och fortsatt utveckling av samarbetet är viktigt för att alla elever ska fullgöra sin skolgång.

Motionen är därmed färdigbehandlad.

Sammanfattning

I rapporten Saknad! Uppmärksamma elevers frånvaro och agera (SOU 2016:94) redogjorde regeringens utredare för sin undersökning av elevers skolfrånvaro i Sverige. Där visade det sig att mer än 20 000 elever har en omfattande frånvaro. Inom Valfärd skola har det gjorts en frånvaromätning under höstterminen 2019 och under vårterminen 2020. Där framgår att de kommunala skolorna i Nacka har elever med en omfattande frånvaro.

Motionärerna yrkar att Nacka kommun startar projekt med mentorer för arbete med särskilt stöd för hemmasittare. I arbetsuppgifterna anges det att det bör ingå att samordna kommunens verksamheter i arbetet samt uppsökande verksamhet.

Det åligger redan huvudmän och hemkommun att vidta insatser och åtgärder för att tillse att elever fullgör sin skolplikt där samverkan ingår. Detta arbete är prioriterat och fortsatt utveckling av samarbetet är viktigt för att alla elever ska fullgöra sin skolgång.

Detta är förslag till beslut för kommunstyrelsens verksamhetsutskott, även utbildningsnämnden bereder förslaget i motionen. Därefter ska motionen beredas i kommunstyrelsens arbetsutskott

Förslagen i motionen

Motionärerna pekar på problematiken med elever som har ogiltig frånvaro, så kallade hemmasittare. Motionärerna hänvisar till Skolinspektionens rapport *Omfattande frånvaro* där en slutsats är att kommunerna behöver stödja skolorna i arbetet med elevers frånvaro. Kommunerna behöver ta en mer aktiv roll för att skapa fungerande samverkan mellan skola och andra verksamheter, utifrån barnets bästa. Rektorer behöver i sin tur utveckla former för samverkan mellan lärare, elevhälsa och annan skolpersonal, med eleven i fokus under hela processen. Motionärerna yrkar att Nacka kommun startar projekt med mentorer för arbete med särskilt stöd för hemmasittare. I arbetsuppgifterna bör det ingå att samordna kommunens verksamheter i arbetet samt uppsökande verksamhet.

Produktionsområdets utredning och bedömning

Detta är förslag till beslut för kommunstyrelsens verksamhetsutskott, även utbildningsnämnden bereder förslaget i motionen. Därefter ska motionen beredas i kommunstyrelsens arbetsutskott.

Bakgrund

I rapporten Saknad! Uppmärksamma elevers frånvaro och agera (SOU 2016:94) redogjorde regeringens utredare för sin undersökning av elevers skolfrånvaro i Sverige. 2015 hade 20 000 elever i grundskolan en långvarig, ogiltig frånvaro. Cirka 1 700 elever var frånvarande minst fyra veckor i följd och 194 elever var borta mer än ett läsår. Dessa siffror har bekräftats i andra undersökningar där man också kom fram till att frånvaron kan vara ännu högre.

Ett förslag till definition av problematisk frånvaro togs fram (SOU 2016:94)

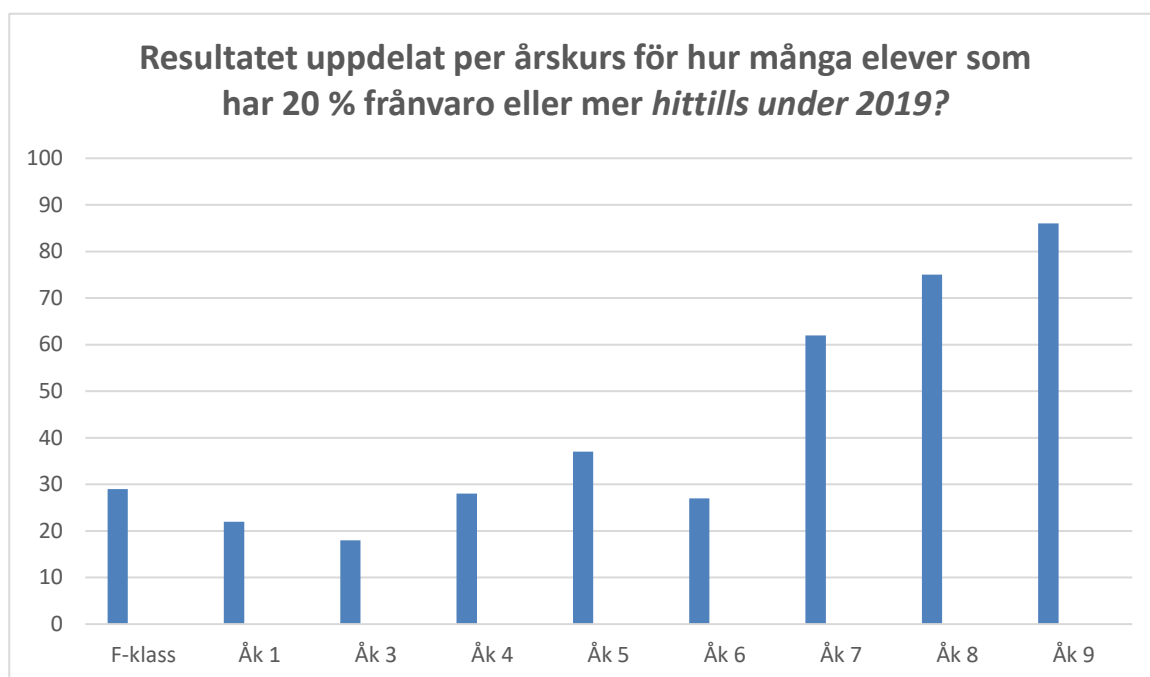
”Med problematisk frånvaro avser utredningen frånvaro i sådan omfattning att frånvaron riskerar att ha en negativ inverkan på elevens utveckling mot utbildningens mål. Det här omfattar all frånvaro, både giltig och ogiltig frånvaro samt sammanhängande och upprepad frånvaro”.

Risker med att misslyckas i skolan är väldokumenterade. ”En ofullständig grundskoleutbildning försvårar ett framtida aktivt deltagande i såväl fortsatta studier som yrkes- och samhällsliv. Att klara skolan är också den enskilt viktigaste faktorn för barns utveckling och framtid. Att öka skolnärvaron innebär således en vinst för den enskilda eleven och för samhället” (SOU 2016:94 s.11). Faran med det utanförskap som uppstår om man inte kan vara med i vanliga aktiviteter som att gå i skolan, är att risken ökar för psykisk ohälsa. Skolresultaten påverkas på både kort och lång sikt, man hamnar utanför och självkänslan påverkas negativt.

En grupp elever som tydligt är i riskzonen är barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF). Frånvaron har ökat i dessa elevgrupper vilket enligt Autism och Asbergerförbundet beror på okunskap hos personalen i skolan vilket leder till bristande stöd och anpassningar för eleverna med NPF.

Välfärd skolas utredning av frånvaro

Välfärd skola har under oktober 2019 gjort en frånvaromätning i grundskolan. Tjugo, dvs alla grundskolor, besvarade enkäten. Kurator på varje skola fick i uppgift att sammanställa svaren på respektive skola tillsammans med elevhälsoteamet. På de skolor där det inte finns kurator har skolsköterskan eller rektor svarat på enkäten. Undersökningen visar att 412 elever i alla årskurser har en frånvaro på minst 20 %. Fördelning över årskurserna ser ut så här:

Den lodräta axeln visar antal elever och den vågräta visar årskurserna där eleverna är frånvarande 20% eller mer.

F-kl. – Åk 3   97 elever som har 20 % frånvaro eller mer
 Åk 4 – Åk 6   92 elever som har 20 % frånvaro eller mer
 Åk 7 – Åk 9   223 elever som har 20 % frånvaro eller mer
TOTALT 412 ELEVER

Ytterligare en fråga ställdes kring frånvaro mellan 15-20%. Den visar att sammanlagt har skolorna 310 elever med en frånvaro mellan 15-20 %. Det gör att det finns över 700 elever som är frånvarande mer än 15% under en termin inom de kommunala skolorna.

Vid frågan om hur många elever som varit hemma helt den senaste månaden så är det 15 elever och 2 elever har varit hemma mer än sex månader. Förmodligen är siffrorna i statistiken lite i underkant. Det är svårt att få fram exakta siffror på helheten ur skolplattformen Infomentor.

I undersökningen inom Valfärd skola har använts samma mått som brukar användas av Skolverket. De elever som har en frånvaro på tjugo procent har bara gått i skolan fyra månader av fem. Det går inte att ge ett entydigt svar varför eleverna inte går i skolan eftersom orsakerna varierar och beror på en mängd olika faktorer. Skolorna anger bland annat, fysisk sjukdom, psykisk ohälsa, mobbning, utanförskap, social belastning i hemmet, ledighet (lovlig och olovlig) och svårt att hänga med i skolarbetet som orsaker till frånvaron.

I början av februari 2020 fick skolorna ytterligare en fråga om hur många elever som hade varit hemma mer än sex månader i sträck. Resultatet visar att 20 elever med övervikt av elever i 7-9 har varit frånvarande mer än sex månader.

Ansvar för skolplikten och rutiner för uppföljning av närvaro samt skolplikt

Inom de kommunala skolorna arbetar rektor, lärare och elevhälsan med att ta fram det stöd och åtgärder som kan vara nödvändiga för att eleverna ska gå i skolan och genomföra sin skolgång. I arbetet med elever med upprepad eller längre frånvaro är samverkan mellan skolan, vårdnadshavare och andra funktioner viktig.

Vårdnadshavarna till ett barn med skolplikt har ett ansvar att se till att barnet fullgör sin skolplikt.

Om en elev har upprepad eller längre frånvaro har rektorn ett ansvar att se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövt. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan. Rektorns utredning syftar till att uppmärksamma de orsaker som kan ligga till grund för elevens frånvaro och vilka åtgärder som behövs för att eleven ska delta i den obligatoriska verksamheten. Utredningen kan leda till att olika åtgärder och stöd för eleven blir aktuella.

I Nacka kommun är det kommunstyrelsen som i egenskap av huvudman ansvarar för att eleverna på kommunala skolorna genomför sin skolgång.

Utbildningsnämnden i Nacka har i egenskap av hemkommun ansvar för att alla skolpliktiga elever, som är folkbokförda i kommunen, har en skolplacering. Hemkommunen har också ett övergripande ansvar för skolpliktsbevakningen, det vill säga för att bevaka att eleverna faktiskt går i skolan och fullgör skolplikten. Hemkommunen kan besluta om ett föreläggande med vite till vårdnadshavarna om de inte har fullgjort sin skyldighet att se till att eleven fullgör skolplikten. (Källa: 7 kapitlet 20 – 22 §§ skollagen.)

Sedan den 1 juli 2018 har skollagen ändrats så att rektor fått ett förtydligt ansvar för att utreda upprepad eller längre frånvaro, att hemkommunen alltid ska informeras när en utredning om upprepad eller längre frånvaro inleds samt att hemkommunen ålagts ett samordningsansvar som innebär en skyldighet att vid behov samordna insatser med

samhällsorgan, organisationer eller andra som berörs i fråga om skolpliktiga elever som har längre eller upprepad frånvaro.

Nacka kommun har en rutin för uppföljning av närvaro och bevakning av skolplikt samt en handlingsplan för arbetet och åtgärder när en elev är ogiltigt frånvarande. Skolans rektor, pedagoger och personer inom elevhälsan tar fram stöd och åtgärder för att eleven ska komma tillbaka till skolan och kunna genomföra sin skolgång. Elevens behov styr vilken typ av åtgärder som sätts in och beslutas i samråd med vårdnadshavare och elev.

Bedömning

Inom de kommunala skolorna i Nacka följer man upp elevfrånvaron på individnivå och man samverkar med vårdnadshavare på olika sätt. Det är mycket viktigt att utreda vad frånvaron beror på och att eleven får vara delaktig i utredningen. Elevhälsans medverkan är en viktig faktor då det behövs kunskap om elevernas eventuella psykiska ohälsa eller sociala problem. Frånvaron kan bero på vårdnadshavares psykiska ohälsa, missbruksproblematik eller arbetslöshet och det kan vara svårt för enskilda lärare att stötta familjer med svårigheter och därför måste skolans organisation samverka med externa aktörer med annan kunskap för att hjälpa familjen och eleven. En annan viktig faktor är att skolorna får tilläggsbelopp även för de elever som inte är i skolan för att skolan ska kunna sätta in åtgärder för att eleven ska komma tillbaka till skolan på sikt.

Trots det arbete som redan pågår önskas det noteras vikten av fortsatt utveckling av samarbetet för att alla elever ska fullgöra sin skolgång. Valfärds skolas bedömning är att det skulle vara av stort värde att samverka med andra enheter inom kommunen, tex socialtjänsten, ytterligare förstärks för gemensamt samordnat arbete mellan olika enheter i Nacka kommun gällande stöd för elever med problematisk skolfrånvaro.

Förslagets ekonomiska konsekvenser

Förslaget medför inga ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för barn

Ytterligare förstärkt samverkan mellan olika enheter som socialtjänst och skola kan bidra till att fler elever får sin rätt till utbildning tillgodosedd. Det kan förhindra utanförskap och bidra till ökad måluppfyllelse för eleverna.

Bilagor

Bilaga 1 Motion – Särskilt stöd för hemmasittande barn och unga (S)

Helena Ekwall
Enhetschef
Valfärd skola

Ylva Bandmann Holmberg
Chef för barn och elevhälsan
Valfärd skola